

עלון בנגינות מזמור שיר

בס"ד

כניסת שבת
6:29
יציאת שבת

הוצאה לאור:
יצחק חלבה
052-6025436

גיליון מס' 1003 כב' אדר תשפ"ה

ויקהל

רעיונות על הפרשה על פי תורתו של הרב אביגדור נבנצל שליט"א

בפרשת ויקהל התורה מתארת את הביצוע והוצאה לפועל של הציווי על המשכן וכליו שנצטוו בני ישראל בפרשות תרומה ותצווה, תיאור הנמשך גם בפרשת פקודי, ובאריכות יוצאת דופן היא מפרטת שוב את כל פרטי הכלים והחלקים השונים המרכיבים את המשכן, כגון: קרשים עמודי החצר בריחים יריעות וכו'.

שואל מו"ר הרב נבנצל שליט"א: הרמב"ם אומנם פסק: "...צונו לבנות בית הבחירה לעבודה... והוא אמרו יתעלה: 'ועשו לי מקדש' (ספר המצוות-מצווה כ) כלומר, מה שכתוב: 'ויעשו לי מקדש' וישכנתו בתוכם" (שמות כה, ח) הרי זו מצוה לדורות ולא רק לשעה, אולם בית המקדש שבירושלים לא נבנה עם קרשים, עמודי נחושת, וכו', יוצא אפוא שרוב הפרטים המתוארים בפרשות הללו אינם הלכה למעשה. מדוע אם כן התורה האריכה בפרטים שאינם נחוצים לדורות, ואף כפלה אותם פעמיים? והשאלה מתעצמת לאור העובדה שהמלאכות האסורות בשבת למשל, אשר הלכות רבות הכרוכות בעונשים כבדים כמו כרת וסקילה נגזרות מהן, נזכרות בתורה ברמז בלבד, ואילו פרטים שאינם נוגעים להלכה מתוארים באריכות רבה.

עוד מקשה הרב: התורה חוזרת פעם אחר פעם על העובדה שכל פרט ממלאכת המשכן נעשה "כאשר צוה ה' את משה" (שם לט, פסוקים ה-ז-כא-כו-כט-לא ועוד) מה פשר חזרה זו? מדוע לא להסתפק בפסוק כגון: 'ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה כן עשו' (שם לב) בסוף העניין במקום לחזור פעמים רבות על אותו ביטוי?

אומר הרב: הרמב"ם כותב: "כל זה דרך חיבה ודרך מעלה, לומר כי חפץ השם במלאכה ומזכיר אותה בתורתו פעמים רבות להרבות שכר לעוסקים בה" (שם לו, ח) עניין שחביב במיוחד לקב"ה התורה מאריכה בו. דוגמא לכך: בפרשת בהעלותך התורה חוזרת חמש פעמים על הביטוי 'בני ישראל' באותו פסוק, ורש"י אומר על כך: "חמשה פעמים נאמר בני ישראל במקרא זה, להודיע חיבתן שנכפלו אזכרותיהן במקרא אחד כמעין חמשה חמשי תורה" (במדבר ח, יט)

דבר דומה מצינו בחנוכת המשכן כשכל הנשיאים הקריבו את אותם קורבנות במדויק, ואעפ"כ התורה חוזרת ומפרטת את אותם דברים שהביאו, למרות שהיה אפשר לתאר רק את קורבנו של נחשון בן עמינדב ולכתוב בסוף 'וכן הקריבו שאר הנשיאים'; אולם מחמת חיבת העניין בעיני השי"ת התורה חוזרת שוב ושוב על קורבן כל אחד מנשיאי השבטים.

גם הסיפור על אליעזר ורבקה מופיע פעמיים: פעם אחת כשהתרחש ופעם נוספת כשאליעזר עבד אברהם חוזר ומספר למשפחת רבקה את כל מה שקרה. גם שם היה אפשר לכתוב 'ויספר להם את כל אשר קרהו' או משפט אחר כעין זה, אלא שהתורה העדיפה לחזור בפרוטרוט על הכל. מה פשר דבר? אומרים חז"ל: "אמר רבי אחא: יפה שיחתן של עבדי אבות לפני המקום מתורתן של בנים" (רש"י בראשית כד, מב) ועל כן, למרות שגופי תורה חמורים מוזכרים ברמיזה בלבד, התורה מאריכה דווקא בשיחתו של אליעזר עבד אברהם עם לבן ובתואל משום חיבה יתירה.

הנביא אומר: "הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשעם כי מדי דברי בו זכר אֶזְכְּרֶנּוּ

עוד" (ירמיהו לא, יט) 'אפרים' הריהו כינוי לכלל ישראל אשר זכו לכך בזכות האבות הקדושים: אברהם שאמר על עצמו: 'וְאֶנְכִי עֶפְרָיִם וְאֶפְרָיִם' (בראשית יח, כז) ויצחק שאפרו צבור ומונח על גבי המזבח. גם ישראל ממעטים עצמם כאפר (חולין פט). אולם מה פירוש המשך הפסוק 'כִּי מִדִּי דָּבָרִי בּוֹ זָכָר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד'? אם הכוונה היא שכל זמן שאני מדבר עליו זוכר אותו, הרי שאין קשר בין זה לתחילת הפסוק 'בן יקיר' וילד שעשועים; כל אדם אחר, אפילו שאינו 'בן יקיר' אזכור אותו אם אני מדבר עליו! אלא שההסבר הוא: "כִּי מִדִּי דָּבָרִי בּוֹ" גם אחרי שדיברתי בו 'די' זָכָר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" דהיינו אמשך לדבר עליו עוד ועוד. משל למה הדבר דומה? לאדם השואל את חברו מה שלום בנו, הלה יכול לענות לו: 'ברוך ה' הכל בסדר', אולם הואיל והאבא אוהב את בנו ומתגאה בו מתחיל לספר לו על הצלחות בנו, על הציונים הגבוהים שקיבל בישיבה, על כישרונותיו, וכו', למרות שחברו אינו מתעניין בכל הסיפורים הללו, אלא רק שאל על בנו מתוך נימוס. הוא מה שאומר הנביא: מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד ועוד, וכל כך למה? כיון שבן יקיר הוא לי, ילד שעשועים. הוא הדין בפרשיות התורה החביבות במיוחד בעיני השי"ת הוא מאריך את הדיבור עוד. כמובן, מוסיף הרב ואומר, שלא רק אריכות דברים גרידה ישנה כאן; מובא בזוהר הקדוש: "כמה חביבין מילי דאורייתא, דבכל מילה ומילה אית רזין עילאין..." בכל אות ואות שבתורה טמונים סודות עליונים; רבי עקיבא היה דורש על כל קוץ וקוץ שבתורה תילין תילין של הלכות (מנחות כט:) ואם כן, גם אם לפי הפשט אין חידוש בחזרה על אותם דברים, הרי שלפי הסוד ודאי שיש. אלא שהקב"ה היה יכול לחדש את אותם חידושים גם בצורה של מלאכות שבת או להאריך בהלכות אחרות, אך במקום זה בחר להאריך בדברים אלו החביבים לו במיוחד.

והנה, לעומת תיאור הקרשים והיריעות שכאמור אין היום נפקא מינא להלכה, יש עניין הנלמד מהמשכן שהוא מאוד רלוונטי עד היום: ל"ט מלאכות האסורות בשבת נלמדות מל"ט מלאכות הנצרכות להקמת המשכן ותפקודו. התורה אינה מפרטת מה הן המלאכות האסורות בשבת, אולם חז"ל למדו מהיקש שבתחילת פרשתנו בין חיוב שביתה בשבת למלאכת המשכן "תניא: אין חייבין אלא על מלאכה שכיזא בה היתה במשכן, הם זרעו ואתם לא תזרעו, הם קצרו ואתם לא תקצרו, הם העלו את הקרשים מקרקע לעגלה ואתם לא תכניסו מרה"ר לרה"י" (שבת מט:) יוצא אפוא שאכן יש לימוד מעשי מפרשיות המשכן, והוא ל"ט מלאכות.

והנה לא רק מניין וסוגי המלאכות האסורות בשבת נלמד מהמשכן. הגמרא אומרת: "מלאכת מחשבת אסרה התורה" (ביצה יג), ומכאן נגזרים מספר פרטי הלכה כגון: מקלקל - פטור, מתעסק - פטור, ועוד. היכן כתוב בהקשר למלאכת שבת 'מלאכת מחשבת'? הגמרא אומרת "מלאכת מחשבת לא כתיבא" (תגין י:) אם כן היכן כתוב עניין זה? התשובה היא, במשכן: "לַעֲשׂוֹת בְּכָל מְלָאכָת מוֹעֲשֵׂיֹת" (שמות לה, לג) ומכאן לומדים שגם בשבת, שנסמכה למלאכת המשכן, מלאכת מחשבת אסרה התורה.

אנחנו אומרים בהגדה של פסח: "כל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח". לאור הרעיון שהסברנו לעיל הכוונה היא שכל המרבה לספר ביציאת מצרים מראה בכך שמצווה זו של סיפור יציאת מצרים חביבה עליו עד מאוד, עד שאינו יכול להפסיק בסיפור הדברים, ועל אדם כזה אמרו חז"ל 'הרי זה משובח'.

לעילוי נשמת אאמו"ר אברהם (אלברטו) בן מרים חלבה, יוסף הכהן בן קלרה, מרטין בן ברנרדו, מנחם מבשר בן הרב דוד ואסתר הי"ד, אליהו בן עישה, חיים יוסף בן שרה, יעקב בן נעומי, יצחק בן חנה, דוד חי בן יפה, שלמה בן כזאלה, מרת אמי אולגה בת קלרה, חנה דינה בת מנחם, חיה אסתר בת יעקב אריה, ציפורה בת מסעודה, רחל בת יעקב ורודובסקי ת.נ.צ.ב.ה.

המעוניין לקבל כל שבוע את העלון בדואר אלקטרוני ניתן לשלוח בקשה למייל: jalabe2013@gmail.com ללא תשלום ליוכבי הרבים

השיחה נערכה על פי הבנתו של העורך. כל טעות או חסרון יש לתלות בעורך בלבד